

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ ฉบับวันจันทร์ที่ 11 มิถุนายน พ.ศ.2561

ปัจจุบันสถานการณ์การระบาด “ศัตรูพืช” มีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิอากาศโลก...การปฏิบัติการผลิตพืชที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนการใช้ “สารเคมี” ของเกษตรกรที่เพิ่มมากขึ้น...สะสมจนกลายเป็นแผ่นดินอาบสารพิษ ส่งผลให้ระบบนิเวศถูกทำลาย และในขณะเดียวกัน “ศัตรูพืช” ก็สร้างความต้านทานต่อสารเคมี ทำให้เกิดความเสียหายต่อพืชอย่างรุนแรง เช่น การระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว เพลี้ยแป้งในมันสำปะหลัง การระบาดของหนอนหัวดำในมะพร้าว และการระบาดของศัตรูพืชชนิดอื่นๆอย่างต่อเนื่อง วันนี้เรามี “ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน” ที่ต้องกล่าวถึงสะท้อนให้เห็นความสำคัญและความจำเป็น สมชาย ชาญณรงค์กุล อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร บอกว่า ปัจจุบันต้องยอมรับว่าการผลิตพืชของเกษตรกรที่มีปัญหามากก็คือ “ต้นทุน” และมีผลกระทบในเรื่องอื่นๆตามมาอีกมากมายก็คือเรื่อง “ศัตรูพืช”

“ขณะที่เราต้องการผลผลิตพืชก็เป็นการสร้างแหล่งอาหารให้กับศัตรูพืชด้วยเหมือนกันไม่ว่าแมลงหรือโรคพืชที่จะเกิดขึ้นมาได้ ฉะนั้นถ้าเราจัดการไม่ดี อย่างที่เกษตรกรเคยทำ เออะอะ...ก็หันไปใช้สารเคมีๆ ความเสียหายก็จะเกิดขึ้นมากมาย เป็นการเพิ่มต้นทุนมากขึ้น สิ่งแวดล้อมเสียหาย กระทบผลผลิตความมั่นใจและความปลอดภัยเรื่องอาหารก็จะมีปัญหา”

ถ้าเรามี “ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน” ที่มีศักยภาพ เป็นศูนย์ที่ทำหน้าที่ในการติดตามสถานการณ์ว่าขณะนี้ มีศัตรูพืชมากไหม จำเป็นไหมที่ต้องใช้วิธีการป้องกันอย่างไร? หรือกำจัดอย่างไร” ไม่จำเป็นที่ว่าจะอยู่ๆปลุกพืชอะไรแล้วปั๊บ...ต้องใช้สารเคมีเลย ไม่จำเป็น” อธิบดีสมชาย ย้ำว่า บางครั้งอาจจะใช้แสงไฟล่อก็ได้...แล้วทำลายทิ้ง หรือเริ่มจากการสำรวจปริมาณแมลงก่อนก็ได้ว่ามีมากน้อยแค่ไหน แล้วควบคุมประชากร หรือจะใช้จุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชก็ได้ ทั้งหมดเหล่านี้เป็นการควบคุมตามสถานการณ์ความรุนแรง ไม่ต้องไปใช้สารเคมีในทันทีทันใด

เปิดแฟ้มข้อมูลอย่างเป็นทางการ ระบุว่า “ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)” เป็นเครือข่ายของ “ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตร (ศพก.)” ทำหน้าที่ด้านอารักขาพืช ช่วยแก้ไขปัญหของเกษตรกร ชุมชน จากภัยศัตรูพืช ที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เจ็บป่วยปัญหาสำคัญมาจากการจัดการศัตรูพืชของเกษตรกรที่ผ่านมา ดำเนินการโดยการพึ่งพาสารเคมีเป็นหลัก การควบคุมศัตรูพืชอาศัยประสบการณ์และความเคยชิน ขาดความรู้ด้านวิชาการเป็นอย่างมาก จึงทำให้การผลิตพืชไม่ได้ทั้งปริมาณ คุณภาพ และระบบนิเวศถูกทำลายลงอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเน้นการพัฒนาเกษตรกร ชุมชนให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดย... “เกษตรกร” “กลุ่มเกษตรกร” “ชุมชน” และ “หน่วยราชการ” มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อทำให้เกษตรกร ชุมชน มีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน ที่สำคัญ “เกษตรกร” จะต้องมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย หลายคนอาจจะมีคำถาม...เกษตรกรเองก็น่าจะรู้อยู่แล้ว และมีประสบการณ์ผ่านร้อนผ่านหนาวกันมาพอสมควรไม่มากนักน้อย ถ้าจะทำตามกระบวนการที่ว่ามาตามข้างต้นนี้ ทำไม? ต้องมี...ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

สมชาย บอกอีกว่า ต้องยอมรับความจริงที่ว่าเกษตรกรที่ทำการเกษตรทุกคนก็จะนึกทันทีว่ามีศัตรูพืชอะไร ต้องใช้ยาอะไร ใช้ปุ๋ยอะไร นี่เองที่เป็นต้นทุนแล้วก็ยังมี ความเสียหายที่จะเกิดขึ้น หน้าที่ของศูนย์ฯ ก็จะเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ ศพก. ทำหน้าที่ในการดูแลให้พี่น้องเกษตรกรมีความเข้าใจ ศัตรูพืชเป็นอะไร เกิดขึ้นตรงไหนบ้าง และจะจัดการอะไร

“ศัตรูพืช...ก็เหมือนคนเราที่ต้องการผลผลิตจากพืช ศัตรูพืชก็กินพืชเพื่อเป็นอาหารของเขา แต่เรากินพืชเพื่อเป็นอาหารของเรา ตรงนี้ต้องทำความเข้าใจ อยู่ด้วยกันได้แต่ต้องไม่ทำลายพืชของเรา”

สถานที่จัดตั้งศูนย์ฯ จะพยายามที่จะกระจายให้อยู่ในทุกชุมชน สำคัญก็คือต้องอยู่ในแหล่งที่ชุมชน หรือ สถานที่ที่เกษตรกรเดินทางได้สะดวก เช่น ศูนย์บริการเทคโนโลยีประจำตำบล (ศบท.) มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ประจำศูนย์ ได้แก่ ป้ายชื่อศูนย์ โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเขียน กระดาษฟาง บอร์ด เป็นสถานที่สำหรับตั้งวัสดุอุปกรณ์ ผลิตขยายชีวภัณฑ์ ศัตรูธรรมชาติพืชสมุนไพร และอื่นๆ เช่น สถานที่ตั้งวัสดุ การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างของ ผลผลิต การวินิจฉัยศัตรูพืช มีแผนการถ่ายทอดแต่ละสัปดาห์ เช่น หลักสูตรการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช การ ผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ ฯลฯ...มีโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ มีเอกสารวิชาการ คำแนะนำมีตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ ฯลฯ อื่นๆ ตามความเหมาะสม หลักใหญ่ใจความที่จะเกิดผลสัมฤทธิ์...เกษตรกรต้องเรียนรู้ ด้วยตัวเอง ทุกๆศูนย์ ชุมชน ผู้นำต้องมีความเข้าใจว่าในพื้นที่ของตัวเองพืชชนิดไหนมีศัตรูพืชอะไรที่สำคัญๆ แล้ว ในแต่ละฤดูต้องสำรวจ...ทุกๆสัปดาห์ ตลอดฤดูการเพาะปลูก สมมติว่าข้าวหลังหว่านอายุ 30 วัน 25 วัน ข้าวกำลัง แตกกอ...มีศัตรูพืชสำคัญอะไรบ้าง ต้องเข้าไปสำรวจ บางครั้งไม่ได้เข้าไปดูสำรวจเลย ไปดูอีกทีผลผลิตก็ถูกทำลาย เสียหายไปเกือบหมดแล้ว

“ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน” จะมีวิธีการสำรวจอยู่ตลอดเวลา ในแปลงเฝ้าระวังเพื่อให้มีการติดตามว่า ปริมาณของประชากรศัตรูพืชมาน้อยขนาดไหน จำเป็นต้องใช้วิธีกำจัดป้องกันอะไรบ้าง นอกจากนี้ยังเป็นแปลงที่ ใช้สำหรับการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติให้แก่เกษตรกร หรือชุมชนที่สนใจ ข้อมูลที่เก็บได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการ เตือนการระบาดของศัตรูพืช ให้เกษตรกรในพื้นที่ข้างเคียงทราบเพื่อเฝ้าระวัง วางแผนการควบคุมศัตรูพืชอย่างถูกต้อง เหมาะสมและปลอดภัย คำถามที่ว่าศัตรูพืชตัวฉกาจยังมีมากน้อยแค่ไหนอย่างไร? คำตอบอยู่ในคำถามนี้แล้วด้วย เพราะทุกเวลาที่เราปลูกพืช ไม่ว่าจะข้าว พืชอื่นๆในแต่ละระยะเวลาช่วงการเจริญเติบโตจะมีข้อมูลให้พี่น้องเกษตรกร ได้รู้ว่า จะมีศัตรูพืชอะไรที่สำคัญๆ และเมื่อปลูกพืชไปแล้ว ณ ช่วงเวลานั้นศูนย์ฯ ก็จะช่วยเข้าไปดูแลจัดการสำรวจ การเพิ่มจำนวนประชากรศัตรูพืช ถ้ายังมีไม่มากพอควบคุมได้ก็ใช้วิธีการควบคุมไปตามลำดับความรุนแรง ถ้ามาก จนควบคุมไม่ได้แล้ว ถึงจะไปที่ “สารเคมี” ซึ่งเป็นประเด็นสุดท้ายที่กรมส่งเสริมการเกษตรแนะนำเกษตรกร

ฝากทิ้งท้ายเอาไว้ว่า...“ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจะเป็นศูนย์ที่ใช้ในการให้บริการถ่ายทอดความรู้เพื่อเพิ่ม ทักษะในการดูแล การจัดการศัตรูพืช เกษตรกรจะได้นำความรู้ไปใช้ในการที่จะกำจัดศัตรูพืชได้ ฉะนั้น...ในการ ดำเนินการของศูนย์ฯจะมีบทบาทในการลดต้นทุนให้พี่น้องเกษตรกรในการที่จะควบคุมศัตรูพืช โดยที่ยังไม่ต้องมี การใช้สารเคมีหรือวิธีการอื่นที่ไม่ถูกต้องหรือไม่จำเป็น สร้างความมั่นคงในอาชีพ ความปลอดภัยของอาหารสินค้า เกษตร”

“เกษตรกรไทย” หัวผืนแผ่นดินไทยวันนี้...ร่วมแรงร่วมใจสู้กันอีกสักตั้ง ยืนด้วยลำแข้งของตัวเอง คิดทำ แบบนอกกรอบเดิมๆ แต่ไม่นอกกลุ่มเข้ามาเรียนรู้สู่ “ศัตรูพืช” ร่วมกันบนวิถีธรรมชาติ...แบบเท่าทันปัญหาเกาะติด สถานการณ์ ทิ้ง...“สารเคมี” เอาไว้ใช้ทีหลัง เฉพาะที่แก้ปัญหาไม่ได้แล้วจริงๆเท่านั้น

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ แนวหน้า

ฉบับวันจันทร์ที่ 11 มิถุนายน พ.ศ.2561

รายงานพิเศษ : ใช้ชีวภัณฑ์กำจัดศัตรูพืชแทนเคมี ประหยัดและปลอดภัย

ศัตรูพืชเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย เกษตรกรมักเคยชินกับการใช้สารเคมีกำจัด ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง อีกทั้งสารเคมียังเป็นอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ใช้ รวมทั้งมีพิษตกค้างในผลผลิตส่ง ผลกระทบต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้น หากใช้สารเคมีต่อเนื่อง ศัตรูพืชต้านทานต่อสารเคมี ทำให้การ กำจัดเป็นไปอย่างยุ่งยาก จะต้องใช้สารเคมีในปริมาณที่สูงขึ้น ใช้บ่อยขึ้นหรือใช้สารที่มีพิษมากขึ้น ยิ่งทำให้เกิดผล

เสียมากมาย จึงมีความพยายามหาวิธีในการกำจัดศัตรูพืชที่มีประสิทธิภาพ ประหยัดและปลอดภัย ซึ่งหนึ่งในวิธีนั้น ได้แก่ การใช้ชีวภัณฑ์

ชีวภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นสิ่งมีชีวิต ที่ใช้ในการควบคุมศัตรูพืช ได้แก่ ตัวห้ำ ตัวเบียน และเชื้อจุลินทรีย์ ในที่นี้จะพูดถึงเชื้อจุลินทรีย์ที่เป็นเชื้อรา 3 ชนิด ได้แก่ เชื้อรากำจัดเชื้อราสาเหตุโรคพืชคือ เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราที่ใช้กำจัดแมลงศัตรูพืช คือ เชื้อราบีวเวอเรีย และเชื้อราเมตาไรเซียม ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยม และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เชื้อราดังกล่าวมีคุณสมบัติเหมือนสารเคมี ในการกำจัดโรคพืชและแมลงศัตรูพืชหลายชนิด แต่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้ ผู้บริโภค และไม่มีฤทธิ์ตกค้างในสิ่งแวดล้อมเหมือนสารเคมี และที่สำคัญเกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ เพราะเกษตรกรสามารถผลิตขยายใช้เองได้ และเชื้อจุลินทรีย์เป็นสิ่งมีชีวิตเมื่อใช้แล้วสามารถขยายพันธุ์ ได้เองในธรรมชาติไม่ต้องใช้บ่อยเหมือนสารเคมี

นายประสงค์ ประไพตระกูล รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร กล่าวว่า กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมการใช้เชื้อจุลินทรีย์เพื่อลดละเลิกการใช้สารเคมี โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ แบ่งเป็นในส่วนกลางคือกองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย (กอป.) และหน่วยงานที่อยู่ในภูมิภาคต่างๆ ระดับเขต คือ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช (ศทอ.) มีทั้งหมด 9 ศูนย์ และมีหน่วยงานในระดับปฏิบัติในพื้นที่ คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ซึ่งประกอบด้วย ศจช.หลัก 882 ศูนย์ และศจช.เครือข่ายอีก 882 ศูนย์ รวมทั้งสิ้น 1,764 ศูนย์

กระบวนการส่งเสริมการผลิตสารชีวภัณฑ์ ทาง กอป.จะทำหน้าที่ผลิตหัวเชื้อบริสุทธิ์และแข็งแรง ส่งให้กับ ศทอ. ซึ่งศทอ.จะใช้เชื้อดังกล่าวผลิตเป็นหัวเชื้อขยายส่งให้ ศจช.ตามความต้องการ จากนั้น ศจช.ซึ่งมีสมาชิกเป็นเกษตรกรในชุมชนก็จะร่วมกันผลิตขยายเชื้อตามความต้องการใช้จริง โดยมีเจ้าหน้าที่จาก ศทอ. จังหวัดและอำเภอ คอยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง เพื่อการผลิตและนำไปใช้ได้มีประสิทธิภาพ

เนื่องจากการใช้ชีวภัณฑ์ได้รับความนิยมจากเกษตรกรและบุคคลทั่วไปมาก ทำให้มีการผลิตและการใช้จุลินทรีย์อย่างกว้างขวาง แต่ถ้ามีการผลิตและการใช้เชื้อโดยขาดความรู้และความเข้าใจมักทำให้เกิดการปนเปื้อน และเมื่อใช้จุลินทรีย์ไม่บริสุทธิ์นอกจากทำให้ใช้ควบคุมศัตรูพืชไม่ได้ผลแล้ว ยังทำให้เกิดความเสียหายและอาจเป็นอันตรายได้ กรมส่งเสริมการเกษตรในฐานะที่เป็นหน่วยงานแรกๆ ที่แนะนำและส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตและใช้เชื้อราในการควบคุมศัตรูพืชได้ตระหนักถึงปัญหานี้ และได้มีนโยบายให้ ปี 2560 เป็นปีแห่งการยกระดับมาตรฐานชีวภัณฑ์ โดยกำหนดมาตรฐานชีวภัณฑ์ที่นำมาใช้ในการกำจัดศัตรูพืช และส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตขยายชีวภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน เพื่อให้นำไปใช้ควบคุมศัตรูพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดต้นทุนการผลิต มีความปลอดภัยต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม ทุกหน่วยงานในกรมส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบเรื่องนี้ทุกระดับ ต้องมีการรณรงค์ให้เกษตรกรผลิตขยายเชื้ออย่างถูกต้องและมีการสุ่มตรวจมาตรฐานอย่างเป็นระบบ ทั้งยังแนะนำให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับฤดูกาลผลิตเพื่อสามารถใช้เชื้อในช่วงระยะเวลาที่มีประสิทธิภาพที่สุด และลดภาระในการเก็บรักษาเชื้อด้วย